

פרק ו: מהלך הדיון

נד.	דיון בדלתיים סגורות ובדלתיים פתוחות	הדיון בענייני משפחה ובבקשות לגיור מתנהל בדלתיים סגורות, ובשאר העניינים – בדלתיים פתוחות, אלא אם בית-הדין הורה אחרת במשפט מסוים או בישיבה מסוימת. בכל אופן רשאי בית-הדין להרשות או לא להרשות את נוכחותו של אדם מסוים או סוגי בני-אדם.
נג.	לבוש צנוע	אין להופיע לפני בית-הדין אלא בלבוש צנוע והולם, כולל כיסוי-ראש. עורכי-דין וטוענים רבניים יופיעו גם במקטורן או בלבוש עליון, אלא אם כן הסכים בית-הדין להופעה שונה.
נד.	איסור פרסום	הדיונים המתנהלים בבית-הדין בדלתיים סגורות הם חסויים. אין לפרסם פרטים על מהלך הדיונים אלא באישור מפורש, בכתב, של בית-הדין.
נה.	ניהול הדיון	(1) ניהול הדיון וכן השמירה על הסדר והמשמעת בבית-הדין בשעת הדיון הם בידי היושב-ראש של בית-הדין. הוא רשאי גם לצוות להוציא מאולם בית-הדין כל אדם המפריע למהלך הדיון על-ידי נוכחותו, התנהגותו או אי-ציות להוראות או המופיע בלבוש לא-צנוע ובלתי-הולם. (2) אדם המפריע למהלך הדיון, כאמור בס"ק (1), או כמוגדר בסעיף 2 לחוק בתי דין דתיים (מניעת הפרעה), התשכ"ה-1965 – רשאי בית-הדין לצוות על הרחקתו, ורשאי הוא, לאחר שהתרה באותו אדם והלה לא שעה להתראה, להענישו על אתר בקנס או במאסר עד שלושה חדשים, כאמור בסעיף 2 לחוק האמור.
נו.	בידור הופעה	(1) לפני התחלת הדיון יברר בית-הדין אם הופיעו הצדדים, ובהעדר אחד מהם – אם הנעדר הוזמן כדין. (2) הפרטים הנזכרים בס"ק (1) יירשמו בפרוטוקול.
נז.	נוכחות בעלי-הדין אישית	בהמשך כל מהלך המשפט על בעלי-הדין להיות נוכחים גם אם יש להם מורשים, אלא אם כן החליט בית-הדין שאין צורך בנוכחותם או בנוכחות אחד מהם בכל מהלך המשפט או בחלק ממנו.
נח.	אי-הופעת בעל-דין אישית	לא הופיע בעל-הדין בעצמו אלא מורשהו, יחליט בית-הדין לפי הנסיבות של המקרה אם (1) לדחות שמיעת הטענות עד שיופיע בעל-הדין בעצמו, או (2) לשמוע את טענת המורשה של בעל-הדין הנעדר עד שיתברר אם יש צורך בהופעת בעל-הדין עצמו אם לאו, או (3) אם בעל-הדין אינו יכול להופיע בעצמו, כגון אם הוא בחוץ-לארץ או אם בית-הדין מוצא שחקירת בעל-הדין עצמו לא תוכל להועיל לבידור הדין – לשמוע את המורשה במקום בעל-הדין, או (4) לשגר שליחים לקבל טענות בעל-הדין.
נט.	סדר הדיון	הדיון מתנהל לפי סדר זה: (א) טענות התובע והנתבע וחקירתם. (ב) עדויות והוכחות. (ג) סיכומי הצדדים, בעל-פה או בכתב, לפי קביעת בית-הדין.
ס.	שמיעת בעלי-הדין עצמם	(1) גם אם יש לצדדים מורשים, חייבים בעלי-הדין לטעון בעצמם בתחילה ולברר את דבריהם, ומורשיהם יוכלו להסביר ולנמק את טענותיהם אחרי-כן. (2) בית-הדין יכול, לפי ראות-עיניו, להרשות, בטענות מסוימות או במשפט מסוים, שהמורשה יטען לפני מרשהו או אפילו במקומו. אם בית-הדין מוצא, כי לשם חיקור הדין רצוי שבעל-הדין עצמו לא יהיה נוכח בזמן שמורשהו מרצה את דבריו – רשאי הוא לצוות על כך.
סא.	חובת תשובות כנות	בעל-הדין חייב לענות תשובות מלאות, אמיתיות וכנות וכלי השתמטות, על כל השאלות שבית-הדין יעמיד לו או שהצד שכנגד יעמיד לו ברשות בית-הדין; וכן עליו להגיש את כל המסמכים והניירות אשר יידרשו על-ידי בית-הדין או, ברשות בית-הדין, על-ידי הצד שכנגד.
סב.	התערבות המורשה	בזמן שבעל-הדין מברר את דבריו או עונה לשאלות או נדרש לענות, אין מורשהו רשאי לעזור לו על-ידי הזכרת דברים באיזו דרך שהיא, חוץ אם קיבל רשות על-כך מבית-הדין.
סג.	חקירת בעל-דין	(1) אחרי ששני בעלי-הדין הרצו את דבריהם, יורשה הנתבע או מורשהו לחקור ולדרוש את התובע ואחר-כך יורשה התובע או מורשהו לחקור ולדרוש את הנתבע; לאחר-מכן לא תהיה

<p>חקירה נוספת אלא לפי רשות בית-הדין. חקירות ודרישות אלה של בעל-הדין זה את זה צריכות להיות מכוונות לעזור לבית-הדין לברר את האמת. בסמכותו של בית-הדין להורות על סדר שונה, בהחלטה שתירשם.</p>	
<p>(2) בית-הדין רשאי לפסול כל שאלה ואף להפסיק את חקירתו של בעל-הדין אם נראה לבית-הדין כי השאלה או המשך החקירה מיותרים או שהם עלולים להפריע לבירור האמת.</p>	
<p>בכל שלב של הדיון רשאי בית-הדין לקבל מבעל-הדין טענות והסברים נוספים וכמו-כן להעמיד לבעל-הדין שאלות נוספות.</p>	<p>סד. טענות ושאלות נוספות</p>
<p>מצא בית-הדין שיש אי-התאמה בין כתב-התביעה ובין טענות התובע שבעל-פה, רשאי הוא לקבל את הטענות שבעל-פה או לדחות את שמיעת המשפט כדי לאפשר לתובע לתקן את כתב-תביעתו ולשולחו לצד השני או לבטל את התביעה.</p>	<p>סה. אי-התאמה בטענות</p>
<p>(1) מהלך הדיון ודברי בעל-הדין והעדים יירשמו בפרוטוקול.</p>	<p>סו. פרוטוקול</p>
<p>(2) רישום הפרוטוקול ייעשה בידי סופר בית-הדין או בידי דיין או בדרך אחרת שיקבע בית הדין, בין בידי רושם או קצין ובין באמצעות מכשיר הקלטה או באמצעים אחרים.</p>	
<p>(3) בפרוטוקול יירשמו דברי בעל-הדין והעדים. במהלך רישום הפרוטוקול יסומן כל מסמך המוגש על-ידם במספר סידורי ויצורף לתיק.</p>	
<p>(4) בית-הדין רשאי – לפי בקשת בעל-דין, ולאחר שניתנה הזדמנות לבעל-הדין האחרים להשמיע את דבריהם – לתקן רישום בפרוטוקול. הפרוטוקול המתוקן ייחתם על-ידי בית-הדין או סופר הדיינים.</p>	
<p>(5) בקשה לתיקון הפרוטוקול יכול שתהא מוגשת בישיבה הסמוכה לישיבה שבה נרשם הפרוטוקול שאותו מבקשים לתקן או תוך 30 יום מהישיבה הנזכרת – הכול לפי המוקדם יותר. בית-הדין רשאי לקבוע תאריך מאוחר יותר לפי שיקול-דעתו.</p>	
<p>בית-הדין רשאי בכל שלב משלבי הדיון, לאחר שמיעת עיקרי טענות הצדדים, אם הוא רואה צורך או תועלת בדבר – לדרוש מכל אחד מהצדדים להגיש לו הרצאה מפורטת בכתב ולהמציא העתק ממנה לצד שכנגד.</p>	<p>זו. הרצאת דברים בכתב</p>
<p>ראה בית-הדין צורך לשמוע את דברי בעל-הדין עצמו ויש סיבה מספקת, כגון מחלה, מאסר וכדומה, המונעת את בעל הדין מלהופיע – רשאי בית-הדין לשגר סופרי דיינים או אחרים אשר יקבלו את דבריו וירשמו אותם, ואם אפשר, יחתימו עליהם את בעל-הדין. בית-הדין יודיע על כך לצד שכנגד כדי שיכול להיות נוכח באותו מעמד ולחקור את בעל-הדין.</p>	<p>סח. שמיעת בעל-דין על-ידי סופרי הדיינים</p>
<p>מת אחד מבעל-הדין במהלך המשפט, מזמין בית-הדין, אם הוא רואה שיש מקום לכך לפי טיב העניין, את היוורשים או את האפוטרופוס, אם נתמנה אפוטרופוס, וימשיך בבירור המשפט מהנקודה שעמד בה.</p>	<p>סט. כשבעל-דין נפטר</p>
<p>בכל שלב משלבי הדיון רשאי בית-הדין להחליט בדבר השימוש בחומר של הליכים אחרים שהיו לבעל-הדין או לאחד מהם.</p>	<p>ע. שימוש בהליכים אחרים</p>
<p>הועבר משפט, אחרי שהחל הדיון בו, מהרכב בית-דין אחד להרכב בית-דין אחר או שבא שינוי בהרכב בית-הדין – יחליט בית-הדין בהרכב החדש, לאחר שמיעת דברי הצדדים בעל-פה או בכתב לפי החלטת בית-הדין, אם להמשיך את הדיון מאותו השלב שבו נפסק הדיון בהרכב הקודם או להתחיל את המשפט מהתחלתו או מאחד השלבים הקודמים. הוראה זו תחול גם על העברת משפט מהרכב להרכב בבית-הדין הרבני הגדול.</p>	<p>עא. משפט שהועבר מהרכב אחר ושינוי בהרכב</p>
<p>הטיל בית-הדין על בעל-דין להביא עדים או ראיה לדבריו ושאלו אם יש לו עדים או ראיה וענה שאין לו, שוב אין בית-הדין מקבל ממנו עדים או ראיה, אלא אם כן נתן טעם מספיק לדבריו הראשונים.</p>	<p>עב. "אין לי עדים"</p>
<p>גם לאחר שבעל-דין הצהיר "אין לי עדים ואין לי ראיה", רשאי בית-הדין להחליט על שמיעת עדות והוכחות, אם הנדון הוא עניין שלא מועילה בו מחילה והודאה או שאין להצהרה תוקף של מחילה או הודאת בעל-דין.</p>	<p>עג. שמיעת עדים לאחר-מכן</p>
<p>ראה בית-הדין שיש לתת לבעל-דין ארכה לשם הזמנת עדים או לשם המצאת ראיה אחרת, יתן לו ארכה מתאימה. עבר הזמן ובעל-הדין לא הביא את הראיה, בית-הדין רשאי לגמור את הדיון ולהוציא את הפסק בלעדיה.</p>	<p>עד. ארכה להבאת עדים</p>
<p>עם גמר הטענות והראיות ישאל בית-הדין את הצדדים אם יש להם עוד טענות וראיות, ואם</p>	<p>עה. הודעה על סיום טענות וראיות</p>

<p>אין להם – יודיע בית-הדין כי בכך נגמרה שמיעת טענות וראיות, והדבר יירשם בפרוטוקול. אחרי הודעה זו יורה בית-הדין לצדדים לסכם את דבריהם בעל-פה או בכתב, אלא אם יחליט בית-הדין, בהסכמת הצדדים, שאין צורך בכך.</p>	עו.	סיכומים
<p>ראשון לסיכום הטענות הוא התובע, ואחריו מסכם הנתבע. בית-הדין רשאי, לפי ראות-עיניו, להרשות לתובע לענות בנקודה מסוימת או בנקודות מסוימות לסיכום של הנתבע.</p>	עז.	סדר הסיכומים
<p>(1) בעל-דין הרוצה לבטל, בכל שלב משלבי הדיון, תביעה או בקשה שהוגשה על-ידו – יגיש בקשה בכתב לכך לבית-הדין שלפניו הוגשה התביעה או הבקשה.</p>	עת.	ביטול תביעה
<p>(2) הוגשה בקשה, כאמור, לפני שהנתבע או המשיב הוזמנו לדין – יחליט בית-הדין אם יש להעביר את העתק הבקשה לנתבע או למשיב, אם לאו.</p>		
<p>(3) הוגשה בקשה, כאמור, אחרי שהנתבע או המשיב הוזמנו לדין – יועבר העתק הבקשה לנתבע או למשיב.</p>		
<p>(4) הנתבע או המשיב רשאים להשיב בכתב לבקשה תוך חמישה-עשר יום מהיום שהעתק נמסר לו.</p>		
<p>(5) בית-הדין יחליט אם לשמוע את בעלי-הדין גם בעל-פה בעניין הבקשה, אם לאו.</p>		
<p>(6) ההחלטה אם לקבל את הבקשה, כאמור, או לדחותה מסורה לשיקול-דעתו של בית-הדין.</p>		
<p>(7) בהחליטו בעניין הבקשה יחליט בית-הדין גם בדבר ההוצאות אשר נגרמו עקב התביעה או הבקשה, ועקב הבקשה – לביטולה.</p>		
<p>(8) החליט בית-הדין שלא להיעתר לבקשה, רשאי בית-הדין לפסוק בהתאם לחומר שבתיק או לתת הוראה אחרת בדבר המשך הדיון.</p>		
<p>(1) תובע שהזניח תביעתו ולא פנה בעניין אל בית-הדין במשך שישה חודשים רצופים, רשאי בית-הדין להחליט על ביטול התביעה לאחר שניתנה הודעה לצדדים וניתנה להם הזדמנות לנמק מדוע לא תימחק התביעה.</p>	עט.	הזנחת תביעה
<p>(2) בית-הדין רשאי להחליט על ביטול התביעה גם ללא הזמנת הצדדים, אם ראה צורך בכך.</p>		